

Семеній О.М.,
адвокат, аспірант кафедри адміністративного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДК 342.92

ДО ПИТАННЯ ОБСЯГУ СВОБОДИ ТА МЕЖ СУДОВОГО РОЗСУДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Постановка проблеми. Суди відіграють ключову роль у несенні суб'єктами публічної адміністрації відповідальності за свою діяльність і гарантують, що використання розсуду не є довільним чи необґрунтованим, а має реалізовуватися для цілей, задля досягнення яких його було застосовано. Так, у результаті дослідження та здійснення аналізу обставин справи й правових норм під час вирішення справи адміністративні суди приймають рішення в межах наданих їм повноважень. У ракурсі оцінки діяльності адміністративного суду під час перевірки адміністративного розсуду суб'єктів публічної адміністрації нагальним буде з'ясування питання обсягу свободи та межі компетенції адміністративного суду.

Стан наукового дослідження. Питанню дослідження судового розсуду, з'ясуванню його змісту, ознак, підстав існування, класифікації, меж, критеріїв тощо приділили увагу науковці А. Барак, В. Бевзенко, О. Константиї, Р. Куфтирєв, Г. Мельник, К. Рейтенайер, М. Рісний, М. Савченко, О. Сеньків, Ю. Тихомиров та інші.

Наукові погляди щодо трактування поняття судового розсуду зводяться до наявності таких параметрів: 1) це є діяльністю (повноваженнями) суду; 2) здійснюється вибір серед можливих варіантів поведінки; 3) наявні визначені законодавством межі діяльності суду; 4) метою розсуду є обрання найоптимальнішого варіанта [8, с. 45; 15, с. 75; 17 с. 271; 16, с. 59; 14 с. 33].

Метою статті є аналіз і дослідження обсягу свободи та меж судового розсуду адміністративного суду.

Виклад основного матеріалу. Суди є остаточним арбітром у питаннях законності, а тому вони визначають, згодні вони чи ні з юридичними висновками суб'єктів публічної адміністрації, якими було здійснено адміністративний розсуд. Одним із найважливіших питань законності є з'ясування обсягу повноважень, що надаються суб'єкту публічної адміністрації, і першим кроком суду є визначення того, чи діяв він у межах наданої йому компетенції. З'ясування змісту й обсягу компетенції адміністративного суду має наукову та практичну цінність для розуміння допустимості меж впливу суду під час перевірки адміністративного розсуду суб'єктів публічної адміністрації.

Комплексно аналізуючи процесуальну діяльність суду, слід відмітити, що суд як компетентний суб'єкт під час винесення рішення зобов'язаний урахувати обов'язкові компоненти – детермінанти, які впливають на зміст судового рішення. Як зауважує М. Рісний, зовнішньою формою виразу впливу детермінант є мотивація й обґрунтування судового

рішення, які полягають у викладенні судом своїх міркувань і здійсненні аналізу фактичних обставин справи, за результатами чого формується висновок [14, с. 113–116]. Перелік детермінант, які слід ураховувати суду у своїй діяльності, не є єдиним і відрізняється залежно від позиції науковців. Однак основними детермінантами є межі, критерії, обсяг, загальносоціальні фактори розсуду, правосвідомість судді, фактичні обставини справи тощо. Тобто розуміємо, що на діяльність судді під час розгляду справи та прийняття судового рішення впливають певні чинники, які формують позицію судді. Розглянемо, в чому полягають ці детермінанти.

Суддя відіграє особливу роль у реалізації судового розсуду, оскільки в цьому процесі він спирається на власне розуміння світосприйняття, цінностей, якостей, переконань. Ще на початку ХХ століття розроблений в Українській Народній Республіці проект Закону про суди в адміністративних справах містив положення щодо ухвалення судом вироку. Так, відповідно до арт. 79 указанного Закону суд ухвалює вирок за своїм переконанням, що базується на законі й сукупності всіх обставин справи [1, с. 363, 481–482]. У мотивах до вказаного статті автори проекту розтлумачили, що власне переконання суду не може бути вільним і безконтрольним, воно має базуватися на законі та сукупності всіх обставин, які суд має зважити й оцінити за внутрішніми властивостями, керуючись законами логіки, висновками науки й життєвим досвідом, і зобов'язаний пояснити свою позицію щодо фактів, які він вважає доведеними чи недоведеними.

До цього можна додати, що рівень правосвідомості судді як основного арбітра під час розгляду адміністративних справ займає головну позицію й впливає на результат спору. У зв'язку із зазначеним у багатьох міжнародних актах особлива увага приділяється визначенням стандартів і принципів здійснення правосуддя, поведінці суддів і правилам відправлення суддями правосуддя. Зокрема, варто відмітити основні, але не виключні стандарти та правила поведінки суддів, закріплені на міжнародному та національному рівнях:

– суди вирішують справи безсторонньо, на підставі фактів і керуючись положенням закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонукання, тиску, погроз чи втручання (п. 2 Основних принципів незалежності судових органів від 1985 р. [10]);

– судді мусять утримуватися від здійснення дій, учинків чи заяв, які можуть викликати сумніви в їх

незалежності та неупередженості (п. 4.3 Європейської хартії «Про статус суддів» від 1998 р. [4]);

– обов'язковість дотримання суддею всіх вимог справедливості та необхідність повною мірою здійснювати розгляд доказів, звинувачень про порушення прав сторін (п. 37 Монреальської універсальної декларації про незалежність правосуддя від 1983 р. [9]);

– спосіб дій і поведінка судді мають підтримувати впевненість суспільства в чесності та неупередженості органів судової влади, оскільки правосуддя має здійснюватися відкрито для суспільства (п. 3 Бангалорських принципів поведінки суддів від 19 травня 2006 р. [2]);

– суддя повинен виконувати свої професійні функції незалежно, спираючись лише на встановлені у справі факти, їх власну оцінку й особисте розуміння положень законодавства (ст. 6 Кодексу суддівської етики від 22 лютого 2013 р. [6]);

– під час відправлення правосуддя суддя повинен діяти в межах цінностей, які поділяє суспільство, оскільки лише за таких обставин можна розраховувати на належну оцінку справедливості винесеного рішення громадянами (ст. 8 Кодексу суддівської етики від 22 лютого 2013 р., коментар [7]).

Крім того, від судді вимагається дотримання принципів пропорційності, заборони перевищення необхідної міри, однакового поводження, що в результаті має орієнтуватися на прийняття справедливого рішення. Згідно з позицією відомого німецького філософа права Р. Циппелюса, особливо важливим раціональним критерієм юридичних міркувань є принцип однакового поводження судді під час розгляду справи, сутністю якого є вимога до судді, який розглядає однакові ситуації та вирішує однакові питання, під час використання судового розсуду застосовувати однакові масштаби, які не є «витвором» судді, а наявні в суспільстві [18, с. 31–32, 35].

Таким чином, із зазначених стандартів випливає, що суддя повинен усвідомлювати свій професійний обов'язок, керуватися внутрішнім переконанням, співвідносити свої дії та рішення з положеннями закону й моральними нормами, не піддаватися сторонньому впливу та діяти в правових і моральних межах і відповідно до наданого обсягу повноважень. Сформулюємо, що ж закладено в поняття обсягу та меж судового розсуду.

Обсягом судового розсуду називають перелік усіх альтернативних варіантів рішення суду, один із яких адміністративний суд має обрати під час вирішення конкретної справи як найоптимальніший серед усіх [16, с. 60].

Під час перевірки законності застосування адміністративного розсуду завданням адміністративного суду є ретельно перевірити та зважити значимість і відповідність прийнятого суб'єктом публічної адміністрації рішення (учинення дії чи бездіяльності) кожному з елементів, установлених ч. 3 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України, прийнятого 2005 р. (далі – КАС України 2005 р.) [5], і ч. 2 ст. 2

Кодексу адміністративного судочинства України, прийнятого 2017 р. (далі – КАС України 2017 р.) [13]:

– чи вчинено розсуд на підставі, у межах повноважень і в спосіб, визначений законодавством;

– чи дотримано мету, з якою надані повноваження на вчинення адміністративного розсуду;

– чи обґрунтована позиція вповноваженого суб'єкта публічної адміністрації щодо застосування адміністративного розсуду певним чином;

– чи не відбулося втручання інших осіб у процесі прийняття рішення (дій чи бездіяльності), з'ясування факту наявності чи відсутності упередження в конкретній справі з боку суб'єкта, який реалізував розсуд;

– чи добросовісно використані повноваження;

– чи відповідає прийняте рішення принципу розсудливості;

– чи не відбулася дискримінація когось із осіб та чи враховано принцип рівності;

– чи не порушено принцип пропорційності, тобто чи дотриманий уповноваженим суб'єктом необхідний баланс між несприятливими наслідками прав та інтересів особи й першочерговими цілями, на які спрямоване таке рішення чи діяльність;

– чи забезпечено всіх зацікавлених у конкретній справі осіб правом участі в процесі прийняття рішення, здійснення діяльності;

– чи дотримано строк, відведений для вчинення розсуду, принцип розумності.

Суди можуть також перевірити наявність процедурних недоліків або помилки щодо критеріїв, за якими суб'єкт публічної адміністрації приймає рішення. Іншим важливим аспектом, на який суд повинен звернути увагу, є зовнішнє оточення, умови, за яких було реалізовано адміністративний розсуд. Так, суду слід переглянути зовнішні характеристики конкретно прийнятого дискреційного рішення, учиненої дії або бездіяльності, щоб гарантувати, що воно не прийняте під впливом неадекватних зовнішніх сил. У цьому разі суд урахує й досліджує питання про неприпустимість зовнішнього тиску на дискреційні процеси прийняття рішень, визначає, чи мали місце певні чинники, які безпосередньо не пов'язані з виконанням загальних норм (такі фактори, як досвід, іноді – громадська думка, політичний тиск чи особиста зацікавленість).

Досліджуючи та встановлюючи зазначені елементи в судовому процесі, суд повинен упевнитися, що суб'єктом публічної адміністрації було прийнято рішення з твердим переконанням і розумінням ситуації. Перевіряючи законність здійсненого розсуду, адміністративний суд оцінює ступінь відповідності прийнятого суб'єктом публічної адміністрації рішення застосованим ним законодавчим нормам і адміністративним процедурам. Якщо розсуд узгоджується із застосованими положеннями та нормами, судовий перегляд щодо з'ясування особистого психологічного процесу, який привів уповноваженого суб'єкта до прийняття відповідного рішення,

у подальшому не здійснюється. Проте в той же час суд повинен переконатися, що прийняте рішення є продуктом інтелектуального розгляду.

Однак процес прийняття рішення може бути ускладнений наявністю позаправових факторів, які призводять до формування хибного переконання про наявність розсуду під час ухвалення рішення й про межі такого розсуду. Неправовими факторами, які можуть спричинити невизначеність під час прийняття судового рішення, є відсутність інформації, необхідної для прийняття рішення; сумніви в достовірності інформації; суперечливість наявної інформації одна одній; надлишок інформації, що ускладнює її ефективне опрацювання; нестача часу для прийняття рішення; недостатній рівень кваліфікації в спірних правовідносинах тощо [14, с. 50–51]. Зазначені неправові факти сприяють підвищенню суб'єктивності та необґрунтованості під час прийняття рішення, що є проблемним питанням. Вирішенням зменшення впливу неправових фактів на процес прийняття рішення може слугувати покращення рівня забезпечення діяльності судової влади.

Крім обсягу процесуального розсуду, адміністративні суди повинні здійснювати свої повноваження в певних межах. Слід погодитися, що задля недопущення свавілля судовий розсуд не може бути необмеженим. Межами судового розсуду є чітко вказані правові положення, яких слід дотримуватися суду у своїй діяльності та вийти за які він не має права [3, с. 28–29]. Із позиції М. Рісного межі розсуду є найбільш об'єктивними детермінантами, які впливають на суть рішення, з огляду на те, що суб'єктивна оцінка під час їх урахування зазвичай відсутня [14, с. 127]. Розуміємо, що законодавець визначає певні рамки вибору суддею своєї поведінки, які не можуть змінюватися залежно від його бажання.

У юридичній науці межі розсуду класифікують за об'єктивними та суб'єктивними критеріями правомірності винесеного рішення [8, с. 46]. Об'єктивними межами вважаємо правові норми чи фактичні обставини, що існують незалежно від суб'єкта. Такими є умови правочинів, позовні вимоги, судова практика та правові позиції судів касаційних інстанцій тощо. Суб'єктивні межі залежать від сприйняття й правосвідомості судді, отже, етичні та моральні вимоги до суддів є межами, яких слід дотримуватися судді під час здійснення правосуддя. До суб'єктивних меж слушно віднести стандарти та принципи, відображені в правосвідомості судді; розуміння суддею власної ролі; зміст законодавства з певного питання; рівень сприйняття суддею критеріїв справедливості тощо.

Іншим критерієм класифікації меж судового розсуду є розмежування його за стадіями процесу, тобто деталізація того, які межі під час реалізації суддею розсуду мають місце:

– у процесі підготовки справи до розгляду (наприклад, під час реалізації повноважень щодо забезпечення адміністративного позову суд обмежений ч. 5 ст. 117 КАС України 2005 р. і ч. 3 ст. 151 КАС

України 2017 р., що вказують способи, якими забезпечення позову не допускається);

– у процесі розгляду справи (наприклад, під час призначення судової експертизи розсуд суду обмежений необхідністю з'ясування обставин, які потребують спеціальних знань у галузі науки, мистецтва, техніки тощо (ч. 1 ст. 81 КАС України 2005 р. і ч. 1 ст. 102 КАС України 2017 р.);

– у процесі винесення рішення у справі (наприклад, у разі здійснення судом роз'яснення судового рішення межі розсуду суду полягають у неможливості змінювати при цьому зміст рішення, яке роз'яснюється (ч. 1 ст. 170 КАС України 2005 р. і ч. 1 ст. 254 КАС України 2017 р.);

– на стадії апеляційного провадження (наприклад, оцінюючи подану апеляційну скаргу на предмет дотримання необхідних вимог, які висуваються до її подання, межами судового розсуду будуть визначені процесуальним законодавством підстави для повернення та відмови у відкритті апеляційного провадження, передбачені у ст. 189 КАС України 2005 р. і ст. ст. 298, 299 КАС України 2017 р.);

– у процесі касаційного оскарження (під час перегляду справи в касаційному порядку межами розсуду суду будуть обмеження повноважень досліджувати докази, установлювати та визнавати доведеними обставини, які не були встановлені в судовому рішенні (ч. 1 ст. 220 КАС України 2005 р. і ч. 2 ст. 341 КАС України 2017 р.)).

Розуміння того, який обсяг і межі розсуду наявні в судді на тій чи іншій стадії, є важливим для встановлення, чи були суддею дотримані процесуальні норми права і чи не відбулося порушення процесу або виходу за межі розсуду.

Зазначаючи про межі й обсяги свободи здійснення суддею процесуальної діяльності, помилковим буде проігнорувати ту обставину, що на практиці часто трапляються ситуації, за яких власне відчуття справедливості та внутрішнє переконання судді не можуть дати відповіді, як правильно вирішити справу. Професор Р. Циппеліус описує такі ситуації, як перебування судді на межі зважування міркувань «за» та «проти», що залишає йому простір для вирішення. Таким чином, судові рішення не знаходять, а «виважують», «вимірюють» [18, с. 38].

Слід зазначити, що питання судового розсуду, як і діяльності суду в цілому, наділені різним змістом залежно від інстанції суду, яка здійснює розгляд справи (суд першої, апеляційної чи касаційної інстанції наділений власним судовим розсудом), а також залежно від мети розсуду (розсуд спрямований для організації розгляду та вирішення справи; розсуд реалізується під час винесення судового рішення з метою правового захисту та відновлення порушених прав, інтересів).

Перед тим, як прийняти рішення по суті спору адміністративним судом, законодавець установив коло питань, які суд зобов'язаний вирішити. Перелік таких питань міститься у ст. 161 КАС України 2005 р. та у ст. 244 КАС України 2017 р.

Так, до компетенції суду входить обов'язок вирішити, які обставини (факти), якими обґрунтовані позовні вимоги та заперечення відповідача, мали місце; які докази підтверджують позиції сторін; з'ясувати наявність інших фактичних даних і підтверджуючих доказів, що мають значення для вирішення справи; яку правову норму слід застосувати в цих правовідносинах; з'ясувати, підлягає позов задоволенню чи відмові; з'ясувати розподіл судових витрат; з'ясувати наявність підстав допустити негайне виконання рішення; з'ясувати наявність підстав для скасування заходів забезпечення позову.

Здійснивши перевірку та дослідження обставин справи, адміністративний суд приймає рішення, в якому викладає свою оцінку щодо таких фактів:

- правомірність/неправомірність застосування суб'єктом публічної адміністрації адміністративного розсуду відповідно до положень законодавства та наданих повноважень;

- наявність/відсутність порушень прав та інтересів фізичних чи юридичних осіб із боку суб'єкта публічної адміністрації, яким реалізовано адміністративний розсуд;

- чи є вказані в позові причини й обставини наслідком порушення прав і законних інтересів фізичних або юридичних осіб.

За наявності порушення застосування адміністративного розсуду адміністративний суд зобов'язаний вжити заходи для усунення порушення та відновлення порушених прав, а також заходи для притягнення до відповідальності суб'єкта публічної адміністрації, яким реалізовано адміністративний розсуд із порушенням, або зобов'язати певний компетентний орган ужити таких заходів.

Однак суд зобов'язаний контролювати межі здійснення своїх повноважень, щоб випадково не перевищити свою функцію контролю та не здійснити дискреційні повноваження замість суб'єкта публічної адміністрації задля відновлення порушених прав. Судові органи в будь-якому разі не повинні підставляти своє власне рішення замість адміністративного розсуду суб'єкта публічної адміністрації, тут суд може лише зобов'язати вповноваженого суб'єкта повторно розглянути питання чи подану заявником заяву, скаргу тощо для прийняття рішення відповідно до своїх дискреційних повноважень. Зазначене зумовлене тим, що судова влада є лише певними сходинками між неминучим адміністративним розсудом і ефективним управлінням.

Прикладом того, як суду належить розмежувати власний процесуальний розсуд від адміністративного розсуду суб'єктів публічної адміністрації, є постанова місцевого адміністративного суду у справі № 820/4525/16 про визнання протиправною та скасування постанови, зобов'язання вчинити певні дії [12]. Так, частково задовольняючи позов, адміністративний суд зазначив, що з огляду на положення КАС України він не може втручатись у дискрецію поза межами перевірки та перебирати на себе повноваження щодо вирішення питань, які законодавством

віднесені до компетенції іншого органу. Таким чином, у цій частині заявлених позовних вимог судом було відмовлено в задоволенні позову, проте зобов'язано суб'єкта публічної адміністрації повторно розглянути заяву позивача з урахуванням висновків суду.

У судовій практиці трапляються й рішення, якими суд під час винесення рішення по суті справи перевищує свої повноваження. Так, колегією суддів Київського апеляційного адміністративного суду постановою від 26 липня 2017 р. у справі № 711/3427/17 [11] частково було скасовано постанову суду першої інстанції в частині зобов'язання вповноваженого суб'єкта скласти висновок про призначення одноразової грошової допомоги та прийняття рішення про призначення такої допомоги у зв'язку зі встановленням інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби в органах внутрішніх справ. Зазначені дії суд апеляційної інстанції мотивував тим фактом, що заява позивача щодо вирішення питання про надання йому одноразової грошової допомоги по суті не розглядалася, рішення з питання призначення позивачу такої допомоги вповноваженим органом не приймалося. Отже, зобов'язуючи відповідача без розгляду по суті прийняти позитивне рішення із цього питання, суд першої інстанції втрутився в дискреційні повноваження суб'єкта публічної адміністрації.

Висновки. З урахуванням вказаного вище логічно буде зазначити, що свобода вибору варіанта судового рішення в процесі розгляду справи виникає за необхідності вчинення певної процесуальної дії й обмежується межами допустимості діяти на власний розсуд [16, с. 54–55]. Реалізувавши процесуальний розсуд, адміністративний суд робить висновки по суті розглянутої справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гриценко І., Бевзенко В., Коваль С., та ін. Адміністративне право і процес УНР в екзилі: невідомі правничі спадщина України / за заг. ред. І. Гриценка. Київ, 2015. 500 с.
2. Бангалорські принципи поведінки суддів від 19 травня 2006 р. / Судова влада України. URL: http://court.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2015/bangalorprinciples.pdf.
3. Барак А. Судейское усмотрение. Перевод с английского. Москва, 1999. 376 с.
4. Про статус суддів: Європейська хартія про закон від 10 липня 1998 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_236 (дата звернення: 24.01.2018).
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35, 36, 37. Ст. 1358.
6. Кодекс суддівської етики від 22 лютого 2013 р. URL: [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf) (дата звернення: 24.01.2018).
7. Коментар до Кодексу суддівської етики від 04 лютого 2016 р. №1 / Національна школа суддів України. URL: http://nsj.gov.ua/files/1479456680Annex_273_Commentary_to_the_Code_of_Judicial_Ethics_UKR.pdf (дата звернення: 24.01.2018).

8. Мельник Г. Судовий розсуд (дискреція) як явище правової системи. Наукові записки. Київ, 2009. Т. 90: Юридичні науки. С. 44–47.

9. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя від 1983 р. / Центр суддівських студій. URL: <http://www.judges.org.ua/article/d5.htm> (дата звернення: 24.01.2018).

10. Основні принципи незалежності судових органів: схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї від 29 листопада та 13 грудня 1985 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_201 (дата звернення: 24.01.2018).

11. Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 26 липня 2017 р. у справі № 711/3427/17 / Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67985324> (дата звернення: 24.01.2018).

12. Постанова Харківського окружного адміністративного суду від 14 вересня 2016 р. у справі № 820/4525/16 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61319594> (дата звернення: 24.01.2018).

13. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> (дата звернення: 24.01.2018).

14. Рісний М. Правозастосувальний розсуд у юридичній практиці (загальнотеоретичне дослідження) / ред. рада: П. Рабинович (гол.) та ін. Праці Львів. лаб. прав людини і гр-на НДІ держ. буд. та місц. самоврядування АПН України. Львів, 2007. Серія 1. Випуск 16. 192 с.

15. Савченко М. Суддівський розсуд у цивільному процесі. Наукові записки. Київ: КМ Академія, 2004. Т. 26: Юридичні науки. С. 72–83.

16. Сеньків О. Судовий розсуд в адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2012. 250 с.

17. Тихомиров Ю. Теория компетенции. Москва, 2001. 355 с.

18. Ципеліус Р. Методика правозастосування. Київ, 2016. 192 с.

Семеній О.М. ДО ПИТАННЯ ОБСЯГУ СВОБОДИ ТА МЕЖ СУДОВОГО РОЗСУДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Стаття присвячена питанню обсягу свободи та меж компетенції адміністративного суду. Автор з'ясовує обов'язкові компоненти, які впливають на зміст судового рішення. У статті розкриваються основні стандарти та правила поведінки суддів, закріплені на міжнародному та національному рівнях. Автор класифікує межі розсуду суду через аналіз процесуальних норм. Висновок статті зводиться до того, що з метою недопущення свавілля судовий розсуд не може бути необмеженим.

Ключові слова: адміністративний суд, адміністративне судочинство, процесуальний розсуд адміністративного суду, межі судового розсуду, обсяг свободи адміністративного суду.

Семеній Е.Н. К ВОПРОСУ ОБЪЕМА СВОБОДЫ И ГРАНИЦ СУДЕБНОГО УСМОТРЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО СУДА

Статья посвящена вопросу объёма свободы и границ компетенции административного суда. Автор выясняет обязательные компоненты, которые влияют на содержание судебного решения. В статье раскрываются основные стандарты и правила поведения судей, закреплённые на международном и национальном уровнях. Автор классифицирует границы усмотрения суда через анализ процессуальных норм. Вывод статьи сводится к тому, что с целью недопущения произвола судебного усмотрение не может быть неограниченным.

Ключевые слова: административный суд, административное судопроизводство, процессуальное усмотрение административного суда, границы судебного усмотрения, объём свободы административного суда.

Semenii O.M. TO THE ISSUE OF THE SCOPE OF FREEDOM AND THE LIMITS OF THE JUDICIAL DISCRETION OF THE ADMINISTRATIVE COURT

The article is devoted to the issue of the scope of freedom and the limits of competence of the administrative court. The author identifies the mandatory components that affect on the content of the judicial decision. During the consideration of a case and the adoption of a judicial decision, the activities of a judge are carried out under the influence of certain factors that form his position. Such factors are the limits, criteria, volume, general social factors of discretion, judge's legal consciousness, factual circumstances of the case, etc. The level judge's legal consciousness takes the main position in the consideration of administrative cases and affects the outcome of the dispute. The article highlights the main standards and rules of conduct of judges, which are consolidated at the international and national levels. From these standards it is seen that a judge must be aware of his professional duty, to be guided by internal convictions, to correlate his actions and decisions with the provisions of law and moral norms, not to be subjected to external influence and to act in legal and moral terms and in accordance with the given scope of authority.

In legal science, the limits of discretion are classified according to objective and subjective criteria of the legality of the decision. Objective limits are legal norms or factual circumstances that exist independently of the subject. Subjective limits in their essence depend on the perception and judge's legal consciousness.

The author classifies the limits of the discretion of the court through the analysis of procedural rules. Understanding the scope and limits of discretion available to a judge at one stage or another is important in determining whether a judge has complied with the procedural rules of law and whether there has been a violation of the process or beyond the discretion.

The conclusion of the article is that in order to prevent arbitrariness the judicial discretion can not be unlimited. The court is obligated to control the limits of the exercise of its powers in order to not accidentally exceed its control function and not to exercise discretionary powers instead of the subject of public administration in order to restore violated rights. In any case, the judicial authorities should not substitute their own decision instead of the administrative discretion of the subject of public administration, in which case the court can only oblige the authorized representative to re-examine the issue or the application, complaint, etc., for adoption of the appropriate judicial decision in compliance with their discretionary powers.

Key words: administrative court, administrative proceedings, the processual discretion of the administrative court, the limits of the judicial discretion, the scope of freedom of the administrative court.